

blandt de ældre studiestartere, som især indeholder disse grupper, er frafaldet større. Antallet af personer med en erhvervsuddannelse før universitetsstudiet er halveret de senere år. Undersøgelsen fra Københavns universitet fra 1981 og udtalelser fra studievejledningen her går entydigt i samme retning. Blandt de nye, unge studiestartere er andelen af akademikerbørn markant størst (35 pct.), og tilsvarende er andelen af børn af arbejdere markant den laveste (9 pct.), mens der er færre børn af akademikere og flere børn af arbejdere blandt de ældre studerende og de ældre studiestartere (Undersøgelse af de studerendes sociale og økonomiske situation 1981, Fællessekretariatet, september 1981).

Uddannelsesstøtten andrager en lavere andel af indkomsten, færre tager lån, og flere tager mere erhvervsarbejde.

Det er ifølge undersøgelsen fra Odense universitet kun ca. $\frac{2}{3}$, der modtager støtte fra SU (er berettigede hertil), og atter kun 45 pct., der opnår den maksimale støtte. I gennemsnit ser de studerendes finansiering af levevilkårene ifølge undersøgelsen således ud fordelt på indkomsttyper:

Erhvervsarbejde: 60 pct. af indkomsten.

Uddannelsesstøtte (stipendier): 18 pct. af indkomsten.

Bank- og statslån: 10 pct. af indkomsten.

Det er helt tydeligt, at de nye studerende tager lån i ringere omfang, end man gjorde tidligere. Hvor der ifølge undersøgelsen i 1979 var omkring 50 pct., der benyttede sig af lånemuligheden, er det nu kun 30 pct., der gør det.

Undersøgelsen fra Københavns universitet fra 1981 og udtalelser fra studievejledningen her bekræfter dette billede. Det er givet rente- og gældsbyrderne, der afskrækker de nye uddannelsessøgende herfra, kombineret med udsigten til arbejdsløshed. Erhvervsarbejdet indtager en i stigende grad dominerende plads for de fleste, og SU samt lån andrager mindre af den samlede indkomst nu end tidligere. Odense-undersøgelsen oplyser, at 85 pct. har erhvervsarbejde, og for 70 pct.s vedkommende er det erhvervsarbejde hele året. Københavns universitets undersøgelse fra 1981 peger i samme retning og oplyser, at omkring 80 pct. har meget erhvervsarbejde og en fast tilknytning til arbejdsmarkedet (ofte det samme job i flere år). Selv om de studerende ofte tager nichejob, så kan det ikke undgås, at de også beslægtet job, hvilket øger arbejdsløsheden for andre grupper (løseligt anslået ca. 10.000 fuldtidsjob). Og samtidig betyder den øgede arbejdsløshed jo også, at det

bliver i stadig stigende grad sværere for de uddannelsessøgende overhovedet at finde et job til at finansiere deres studier.

Mindre tid til at studere, længere studietid, større frafald.

Det øgede erhvervsarbejde betyder selvsagt mindre tid til at studere, samt at erhvervsarbejdet ofte kolliderer med studieaktiviteterne og vanskeliggør, at man kan følge undervisning, lave gruppearbejde m.v. Samtidig stiger den ugentlige arbejdstid ofte til over 50 timer ifølge undersøgelserne, og de uddannelsessøgende har i virkeligheden tredobbelt arbejde: erhvervsarbejde, studiearbejde og familie-/hjemmearbejde. Studietiderne forlænges, og frafaldet stiger især for de svageste grupper og dem med mange forpligtelser. Hertil kommer, at de lange studietider betyder en »ond cirkel« for de fleste. Man er ikke længere berettiget til SU, må tage mere erhvervsarbejde, hvorfor man ikke har tid til at studere, hvorfor studietiden forlænges yderligere. Tendensen til, at studietiderne forlænges, er markant i de to undersøgelser.

Gældsbyrderne stiger trods rentefald.

Gældsproblemerne stiger stadig, især for de ældre kandidater med store lån, som måtte tage de dyre banklån, som i den lange højrenteperiode har trukket store renter. Både nye kandidater og de lidt ældre, der er på vej gennem systemet, er ramt hårdt. Ifølge en undersøgelse fra Århus universitet lå den gennemsnitlige gæld på ca. 114.000 kr. i 1980. 85 pct. havde en studiegæld og 45 pct. en gæld over 100.000, mens kun få procent var helt gældfri. Og disse gennemsnitstal dækker over store udsving, hvor gældsposter på 200.000–250.000 kr. ikke er ualmindelige, hvilket betyder månedlige ydelser på omkring 2.000–3.000 kr., når gælden skal afdrages. Her betyder rentefaldet ikke det store, da tallene i forvejen er astronomiske, ligesom skattefordelen jo tilsvarende bliver mindre. Gældssaneringsloven hjælper reelt ikke meget på denne situation heller. Staten må træde til og overtage forpligtelserne i flere og flere tilfælde, fordi kun en lille del af gælden er registreret som studiegæld, mens resten er med privat kaution. Denne sidste form går ikke ind under saneringsloven.

Levevilkårene forværres.

Trods rentefald og en vis moderat regulering af støtten, som dog ikke reelt dækker prisstigningerne, er de studerendes leveforhold således forværret. I undersøgelsen fra Odense universitet oplyses